

Prirodnjački centar Svilajnac"

Ideja o Prirodnjačkom centru nastala je od želje za osnivanjem Muzeja dinosaurusu koji bi pričao priču o stvorenjima koja su nekada hodala Zemljom, a čak i danas su fascinacija mnogim ljudima, bez obzira na zanimanja i godine. Međutim, problem ovakvog koncepta je bila samoodrživost i nedovoljna orijentisanost ka razvoju nauke. U želji da se ovakvi nedostaci reše, postojeća koncepcija je prerasla u nešto sasvim novo i inovativno jer je okrenuto ka nauci i obrazovanju, a istovremeno je i komercijalno.

Suština Prirodnjačkog centra je u spoju nauke, obrazovanja i turizma na vrlo specifičan način. Naučna komponenta Prirodnjačkog centra podrazumeva da će on biti mesto okupljanja naučnika i mladih istraživača, usmerenih na međusobnu komunikaciju i razmenu ideja i iskustava iz raznih disciplina i pokretanje novih istraživanja u brojnim oblastima. Zastupljene će biti sve prirodne nauke i obrađivaće aktuelne teme vezane za geologiju, klimatologiju, ekologiju, paleontologiju, hemiju, biologiju, fiziku i

druge. U njemu nauka nije sama sebi cilj već će postignuti rezultati imati svoj praktičnu primenu. Veliki broj zastupljenih grana nauke omogućiće širok dijapazon raznih istraživanja iz kojih se očekuju brojna otkrića koja bi bila od značaja za celu Srbiju.

Obrazovna funkcija podrazumeva usmerenost na podizanje nivoa znanja mladih naučnika-istraživača kao i na unapređenje i razvoj njihove kreativnosti. **Centar će organizovati programe u vidu letnjih kampova** koji će davati podršku njihovim razvoju ideja i pronalaženju rešenja konkretnih problema.

Naučno-obrazovni aspekt Priridnjačkog centra nije ograničen isključivo na teritoriju Srbije. [Omogućiće razmenu kadrova i protok ideja sa svetom.](#)

U Srbiji nema puno mesta koja se bave popularizacijom nauke. U ovom centru, pored naučnog dela postojaće i komercijalni - geološko-paleontološka izložba koja će omogućiti širokom broju posetilaca da steknu uvid u ovu tematiku. **Svrha izložbenog dela jeste da kroz popularizaciju nauke Prirodnjačkom centru obezbedi finansijska sredstva za nesmetano funkcionisanje naučno-istraživačkih programa. Osim toga, finansiraće se i naučna istraživanja iz raznih oblasti (hemija, paleontološka iskopavanja, ekologija...), kao i objavljivanje naučnih publikacija domaćih autora i prevod stranih.**

U Americi se devedesetih godina, posle filma "Park iz doba Jure", javila "manija" za dinosaurima. Uslovia je stvaranje tematskih dino muzeja i parkova koji kontinuirano postoje već decenijama i funkcionišu sa nesmanjenim interesovanjem.

Fascinacija dinosaurima je opstala i danas, a proširila se i na našu zemlju. Najbolji indikator interesovanja su izložba "Dinosaurusi Argentine – Džinovci Patagonije" i šou "Šetnja sa dinosaurima". Izložbu je posetilo više od 120.000 ljudi, dok je šou posetilo 45.000 ljudi u samo tri dana.

Bibliotekarske statistike beleže da se među najtraženijim knjigama na dečjim odeljenjima nalaze upravo knjige o dinosaurima.

Aktuelna tema našeg vremena su i geološke promene kao prirodan proces razvoja planete Zemlje. Posledica su pomeranja u zemljinoj kori (jaki zemljotresi i vulkanske erupcije) i ujedno utiču na izmene u biodiverzitetu u vidu nastanka novih i nestanka starih vrsta.

Upravo aktuelnost ovih tema i pažnja koju privlače je uslovila da budu odabrane kao tema izložbe Prirodnjačkog centra.

Kroz posetu velikog broja ljudi obezbediće se značajna finansijska sredstva namenjena razvoju naučno-istraživačkih programa.

Prirodnjački centar u Svilajncu će biti izgrađen na najfrekventnijem turističkom pravcu – pored regionalnog puta Markovac-Svilajnac-Despotovac u neposrednoj blizini kompleksa Sportsko-turističkog centra. Površina objekta iznosiće 3.000 m², pri čemu će biti podeljen na dve etaže osnove 1.500 m². Spratna visina iznosiće oko 5 m. Spoljni izgled biće izveden kombinacijom terakote, ploča i stakla i funkcionalno prilagođen zahtevima unutrašnjih celina. Na ostatku prostora biće izgrađen naučno-zabavni park. Objekat Prirodnjačkog centra okruživaće požarni put, a ispred same građevine stajaće parking prostor namenjen automobilima i autobusima.

Tehničko-tehnološka jedinstvenost centra ogledaće se u korišćenju najsavremenije naučne opreme, kao i audio-vizuelnih efekata, kompjuterskih animacija i interaktivnih sadržaja u izložbenom prostoru. Fokus izložbenog dela biće na prezentovanju već postojećih informacija na inovativan način sa ciljem približavanja nauke široj javnosti.

Objekat Prirodnjačkog centra u prizemlju sadržaće izložbene eksponate geološko-paleontološkog tipa.

Izložbeni prostor će biti podeljen na različite tematske celine:

1. Geološka doba, diverzitet živog sveta i izgled kopna u datim periodima,
2. Vodeni svet životinja i biljaka različitih geoloških doba,
3. Izumrle koptene biljke i životinje kroz praistoriju,
4. Leteći reptili kroz evoluciju,
5. Okamenjeno drveće,
6. Život sisara,
7. Prostor posvećen geološkoj i paleontološkoj Srbiji,
8. Prostor za gostujuće izložbe.

U ulaznom prostoru posetiocima će biti prikazane informacije koje će ga uvesti u svet geologije Zemlje i paleontologije. Steći će uvid u geološka doba, diverzitet

živog sveta i izgled kopna u datim periodima razvoja planete.

Posebno važan deo biće posvećen vodenom svetu životinja i biljaka različitih geoloških doba. Sam život na planeti Zemlji nastao je u okeanu pre oko 2 milijarde godina. Ova je celina bogata eksponatima u koje spadaju replika pleisosaurusa i originalni eksponati u obliku fosila amonita, pektena, riba, kraba, krinoida, kornjača i trilobita u ukupnom broju od 23 originalna primerka. Prostor će biti ukrašen muralima sa motivima praistorijskog morskog života i kompozitnim peskom i stenama u koje će amoniti biti integrisani. U prostoriji će stajati i TV ekrani na kojima će biti prikazivani sadržaji o životu u moru.

Izumrle kopnene biljke i životinje zauzimaće najveći deo prostora. U prizemnom centralnom delu objekta stajaće replike dinosaurusu u prirodnoj veličini. Tiranosaurus, reks, denversaurus i strutiomimus spadaće u izložene replike i biće okruženi gustim biljnim rastinjem. Biće prikazani geološki slojevi zemljine kore sa fosilima različitih perioda - amoniti i originalni fosil notosaurusu starog 245 miliona godina. Originalni primerak glave tarbosaurusu će takođe biti jedan od eksponata. Ovaj deo izložbe prikazuje floru i faunu iz vremenskog perioda u rasponu od 180 miliona godina: dinosaurusi su stari oko 65 miliona, amoniti 140-180, a notosaurus oko 245 miliona godina.

U odvojenim prostornim celinama stajaće replike skeleta edmontosaurusu, tiranosaurus rekse i triceratopa.

Pored replike edmontosaurusu (gornja kreda) stajaće originalno fosilno gnezdo sa 11 jaja dinosaurusu. Tiranosaurus reks spada u najveće grabljivce kasne krede. Pored replike biće postavljen originalni fosil tarbosaurusovog stopala. Triceratop će biti poslednji predstavljeni kopneni dinosaurus, a pored njega će stajati originalni fosil protoceraptorove lobanje. Muralno oslikavanje zidova, stenje i bilje su na svim mestima deo dekoracije.

Reptili su naseljavali ne samo vodu i kopno, nego i vazduh. Leteći dinosaurusi biće postavljeni iznad centralnog dela sa dinosaurusima, okačeni o tavanicu. Replike će obuhvatati pteranodona i druge.

Poseban prostor biće posvećen sisarima kao vrsti koja je počela da dominira planetom po izumiranju dinosaurusu. Originalni fosil repa gliptodona i lobanja merikoidodona biće eksponati izloženi u ovom delu. Okruženje će biti ukrašeno muralima (zidnim slikama) koji karakterišu floru i faunu oligocena (30 miliona godina unazad).

Deo izložbenog prostora biće posvećen paleontološkim nalazima Srbije. Ovakva postavka će biti veoma značajna jer omogućava posetiocima da na jednom mestu upoznaju biljne i životinjske vrste koje su postojale na ovim prostorima (mamuti i drugo). U ovoj tematskoj celini će biti izloženi i neki od eksponata pronađeni prilikom iskopavanja koje će finansijski pomagati Prirodnjački centar.

Okamenjeno drveće predstavlja važan deo geoloških procesa na Zemlji jer pokazuje kako se živi organizam pretvara u kamen – mineral. Postavka će obuhvatati deset primeraka ovog procesa, a proces mineralizacije biće dodatno objašnjen na panoima.

Prostor za gostujuće izložbe biće namenjen organizaciji izložbi drugih institucija i pojedinaca, kao i drugim namenama.

Neke od mogućnosti su da prirodnjački fakulteti prikažu svoje zbirke i otkrića kroz privremene izložbe, zatim da privatne firme ili kolekcionari izlože predmete koji imaju veze sa prirodnim naukama.

Bioskop sa 3D tehnologijom primaće 60 osoba, a ujedno predstavlja i salu za konferencije, naučne skupove, okupljanja, prezentacije, predavanja. U njemu će se emitovati i naučni i edukativni filmovi, dokumentarne emisije naučnog sadržaja, i drugo. Koristiće ga kako naučnici i istraživači, tako i posetioci centra.

Radionice predstavljaju odvojene prostorije, prva namenjena mlađim posetiocima kako bi kroz igru i aktivno angažovanje učili o geologiji, arheologiji i paleontologiji. Ostale će biti namenjene okupljanju i radu mladih istraživača i naučnika.

U daljem razvoju Prirodnjačkog centra u budućnosti formiraće se naučno-zabavni park koji je ponajviše namenjen najmlađima i njihovom uvođenju u svet nauke kroz igru. Tema parka će takođe biti geološko-paleontološka, u skladu sa njenom već navedenom popularnošću.

Naučno-zabavni park će biti smešten u ograđenom delu nastavka centra na otvorenom. Imaće površinu oko 5.000 m². Prostor će biti osmišljen sa kretanjem posetilaca kružnom putanjom u čijem centralnom delu će stajati model vulkana visine oko 10 m. Oko njega biće prostrana zelena površina sa izgrađenim minijaturnim jezerima u kojima će simbolično biti prikazana evolucija zemljine kore od Pangee (Pangaea) do danas. Evolutivni razvoj planete Zemlje pratiće i primerci biljnog i životinjskog sveta tog vremena. Posetioci će imati mogućnost da uđu u "unutrašnjost vulkana" i posmatraju proces izbijanja lave i formiranja kupe. Niz spoljnu stranu simulirano teče "lava" predstavljena kombinacijom svetlosti, vode i vulkanskih stena. Obod parka biće komercijalizovan i svi sadržaji će estetski biti uobličeni da podražavaju temu praistorije.

Radionica naučno-zabavnog parka omogućava interaktivno upoznavanje najmlađih sa predstavljanim naučnim oblastima u toploj polovini godine. Planirani programi će deci kroz igru i zabavu približiti paleontološke, geološke i arheološke naučne oblasti.

Projekat podrazumeva dve faze izvođenja:

U prvoj biće izgrađena zgrada Prirodnjačkog centra sa kompletnom postavkom i opremom. Navedeni radovi prve faze trajaće 18 meseci. Druga faza predviđa formiranje naučno-zabavnog parka sa pratećim objektima.

Sistem rada i koncepcija Prirodnjačkog centra su jedinstveni u Srbiji i inovativni i uklapaju se u prioritete Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije. To je vidno kroz pomoć naučno-istraživačkom radu, stvaranje podmlatka, pomoć mladima kroz otkrivanje svojih afiniteta, kao i omogućavanje da rezultati istraživanja nađu svoju praktičnu primenu. Formiranje izložbenog dela sa komercijalnim efektima omogućava njegovu finansijsku nezavisnost i nesmetano funkcionisanje. **Strategija nauke navodi problem starog kadra i potrebe za mladim i inovativnim ljudima.** Programi prirodnjačkog centra omogućiće stvaranje novog naučno-istraživačkog podmlatka. Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije je kao jedan od svojih ciljeva postavila podršku naučno-istraživačkom i istraživačko-razvojnog radu. Uzevši to u obzir, osnivanje institucije poput Prirodnjačkog centra ima svoju svrhu.

Spisak i raspored eksponata, kao i sam izgled objekta mogu pri izradi Glavnog projekta odstupiti od planova navedenih u tekstu. Izrada Glavnog projekta je u toku, a početak građevinskih radova je planiran na proleće 2011. godine, a završetak godinu dana kasnije.

Izvor: Sportsko-turistički centar "Svilajnac", 09.02.2011. godine